

W tym celu należało przede wszystkim wykonać badania terenowe i wykonać plany i mapy, które pozwoliłyby na dokładny obraz sytuacji w danym czasie i miejscu. W tym celu należało przede wszystkim wykonać badania terenowe i wykonać plany i mapy, które pozwoliłyby na dokładny obraz sytuacji w danym czasie i miejscu. W tym celu należało przede wszystkim wykonać badania terenowe i wykonać plany i mapy, które pozwoliłyby na dokładny obraz sytuacji w danym czasie i miejscu.

W tym celu należało przede wszystkim wykonać badania terenowe i wykonać plany i mapy, które pozwoliłyby na dokładny obraz sytuacji w danym czasie i miejscu. W tym celu należało przede wszystkim wykonać badania terenowe i wykonać plany i mapy, które pozwoliłyby na dokładny obraz sytuacji w danym czasie i miejscu.

W tym celu należało przede wszystkim wykonać badania terenowe i wykonać plany i mapy, które pozwoliłyby na dokładny obraz sytuacji w danym czasie i miejscu. W tym celu należało przede wszystkim wykonać badania terenowe i wykonać plany i mapy, które pozwoliłyby na dokładny obraz sytuacji w danym czasie i miejscu. W tym celu należało przede wszystkim wykonać badania terenowe i wykonać plany i mapy, które pozwoliłyby na dokładny obraz sytuacji w danym czasie i miejscu.

Francisco Burillo

„ARQUEOLOGIA ESPACIAL”, Seminario de Arqueologia y Etnologia Turolense Colegio Universitario de Teruel, Teruel Vol. 1-10, 1984-1987.

Rekonstrukcje form okupacji terenu przez społeczności pradziejowe, a szerzej, relacje między człowiekiem a środowiskiem naturalnym stanowią stosunkowo młody, dynamicznie rozwijający się kierunek badań archeologicznych. Przejawem zainteresowania badaczy tą problematyką są liczne publikacje w literaturze polskiej i zagranicznej. Odzwierciedleniem coraz większej roli „studiów osadniczych” i rozważań nad paleoekonomią są również ściśle ukierunkowane tematycznie periodyki. Jednym z nich, niestety prawie nie znanym badaczom polskim, jest „Arqueologia Espacial”. Czasopismo to ukazuje się od 1984 r., ostatni tom – dziesiąty – trafił do rąk czytelników w roku 1987. „Arqueologia Espacial” jest wydawana przez Seminario de Arqueologia y Etnologia Turolense Colegio Universitario de Teruel. Sekretarzem naukowym redakcji jest Francisco Burillo.

Nie sposób zaprezentować w krótkim omówieniu rozległą problematykę opracowań zawartych w dotychczas opublikowanych tomach. Z konieczności ograniczymy się zatem do uwag ogólnych oraz wskażemy niektóre prace wnoszące, naszym zdaniem, nowe wartości uniwersalne.

Jak wynika z pobieżnego nawet przeglądu treści, materiały publikowane w „Arqueologia Espacial” dotyczą głównie zagadnień osadnictwa na terenie Hiszpanii. Założeniem każdego tomu jest określony motyw przewodni. Przykładowo tom 3 (1984) zawiera prace, w których wyróżniają się opracowania czysto geograficzne, tj. analizy sieci osadniczych itp., natomiast tom 7 (1986) poświęcony jest głównie badaniom mikroregionalnym. Należy jednak zaznaczyć, że deklaracje tematyczne umieszczane w tytułach poszczególnych numerów nie są rygorystycznie przestrzegane.

Bardzo szeroki zakres tematyczny zagadnień publikowanych w „Arqueologia Espacial” pozwala wydzielić kilka grup problemów, które najczęściej są przedmiotem studiów. Pierwsza z nich obejmuje ogólne rozważania nad osadnictwem w skali makroregionalnej, relacje pomiędzy rozmieszczeniem pozostałości różnych kultur a podstawowymi składnikami środowiska natural-

nego i próby określenia cech sieci osadniczej. Autorzy szeroko wykorzystują doświadczenia archeologii angielskiej i amerykańskiej. Przykładowo, problematyka uwarunkowań środowiskowych osadnictwa neolitycznego jest treścią artykułu B. G. Ceballos, *La cuere de la Murcielaquina de Priego (Córdoba): Análisis de un asentamiento neolítico*, zamieszczonego w tomie 3 z 1984 r. Badaczka ta szeroko omawia sytuację geologiczną i geomorfologiczną regionu. Rozważa relacje pomiędzy rozmieszczeniem stanowisk a formami morfologicznymi, siecią hydrograficzną i glebami. Na podstawie map potencjalnej roślinności naturalnej określa strefy eksploatowane przez społeczności z interesujących ją okresów. Badaniu sieci osadniczej późno-neolitycznej kultury Cazalill II na wybranym obszarze obecnej prowincji Jaen jest poświęcone opracowanie F. N. Calvo, *Elementos para un estudio del patron de asentamiento en las camponas occidentales del Alto Guadalquivir durante la Edad del Cobre*, zamieszczone w tymże tomie. Autor określa rozmieszczenie punktów osadniczych metodą wieloboków. Omawia także podstawowe zagadnienia paleoekonomiczne, jak np. kwestie rolnictwa oraz wielkość i charakter stref eksploatowanych przez społeczności tej kultury.

Bardzo ważne miejsce w „Arqueologia Espacial” zajmują opracowania, których problematykę można ogólnie określić jako badania mikroregionalne. Prace te, pomimo że traktują o egzotycznej dla polskiego czytelnika strefie kulturowej, są niezwykle interesujące ze względu na prezentowane w nich podejście badawcze oraz stosowane metody analityczne. Obejmują zarówno pozycje, których tematem jest odtwarzanie funkcji poszczególnych obiektów i ich miejsca w układach osadniczych, jak i próby rekonstrukcji funkcjonowania złożonych struktur przestrzennych. Ciekawszymi opracowaniami tego typu są publikacje A. R. Millàna, *Procesos postdeposicionales y explotación eficaz del registro arqueológico. La recuperación de las coordenadas posicionales del componente material* (tom 7:1986) i tegoż autora, *Programa de recuperación del registro arqueológico del Fortín 1 de los Millares. Análisis preliminar de la organización del espacio*. Autor zajmuje się w nich problematyką uwidaczniającą się ostatnio także w polskiej literaturze archeologicznej, tj. rekonstrukcjami zwartych struktur osadniczych. Na podstawie bogatego materiału źródłowego, pozyskanego w trakcie kilkuletniej kampanii wykopaliskowej, podejmuje próbę odtworzenia działania części (jednego z fortów) dużej eneolitycznej osady obronnej w Millares (Almería). Artykuły te wzajemnie się uzupełniają. Dla polskiego czytelnika powinny być szczególnie ciekawe zarówno ze względu na atrakcyjny materiał, jak i wartości uniwersalne, głównie oryginalne podejście metodyczne Autora. Przykładem publikacji, których przedmiotem są rekonstrukcje terytorium eksploatowanego przez osadę (*site catchment*) jest artykuł J. M. Mestre, *Análisis del L'area de captació d'en tellar de selex situat al massís de Garrat* (Barcelona), w tomie 3 z 1984 r. Autor wykorzystuje doświadczenia badaczy anglosaskich. Poza określeniem wielkości „terytorium” podejmuje próbę bonitacji środowiska w jego obrębie. Na tej podstawie wyznacza strefy potencjalnie sprzyjające uprawie roślin i wypasom zwierząt. Praca ta prezentuje badania w pełni nowoczesne. Wieloaspektowa analiza materiałów archeologicznych i środowiska jest podstawą jasno sprecyzowanych wniosków ogólnych.

Trzecia podstawowa grupa prac publikowanych w „Arqueologia Espacial” zawiera dywagacje metodyczne i metodologiczne. Wśród nich poza efektami przemyśleń badaczy hiszpańskich (ciekawym artykuł wspomnianego już A. R. Millana, *Propuesta de un modelo sistematico de recuperación del registro arqueológico*, t. 7:1986) spotykamy również opracowania archeologów angielskich, m. in. I. Hoddera. Jego też autorstwa jest artykuł zamieszczony w tomie 1 (1984) pt. *New generation of special analysis in Archaeology*. Poza starszymi poglądami odnajdujemy tam wiele nowych spostrzeżeń dotyczących geografii osadnictwa. Praca ta ze względu na uniwersalny charakter tematyki skłania do szczególnego rekomendowania jej na gruncie polskim.

Zaprezentowane wyżej uwagi nie wyczerpują nawet w niewielkiej części tematów umożliwiających pełne scharakteryzowanie „Arqueologia Espacial”. Kończąc je, chcielibyśmy jeszcze dodać, iż publikowane tam prace, aczkolwiek odzwierciedlają różny poziom, jako całość tworzą periodyk, który jest znaczącym zjawiskiem na europejskim rynku wydawniczym. Warty jest on szerszego upowszechnienia również w polskim środowisku archeologicznym.

Andrzej Pelisjak